

/527/ - Hudební impresionismus

Impresionismus se koncem 19. stol. objevil nejprve ve výtvarném umění. Malíři jako Manet, Gauguin a Vincent van Gogh vytvořili nový pohled na svět. Místo přesnosti tvarů nastolili ostré světlé barvy a zachycovali chvilkovou náladu nebo dojem (impresi). Tím ovlivnili i skladatele, kteří objevili nezvyklé zvukové barvy v nových kombinacích nástrojů sólových i skupin a poloh nástrojů v orchestru.

Claude Debussy /KLÓD DEBYSY/ (1862 – 1918) byl prvním a jediným „čistým“ impresionistou, používal nezvyklé spoje akordů, uvolněnou rytmiku, jemné melodie a exotické stupnice (viz 412), originální barvy vzniklé kombinacemi nástrojů použil ve skladbách: **Plavovláska, Svit luny, Faunovo odpoledne**, pro klavír **Obrazy, 24 preludií, 12 etud a Dětský koutek**, orchestrální **Moře**

Paul Ducas /PÓL DYKA/- Čarodějův učen

Maurice Ravel /MÓRIS RAVEL/ (1875 – 1937) napsal pro klavír: **Vodotrysky, Zrcadla, Má matka husa**, pro orchestr **Bolero**, balet **Dafnis a Chloe**

Dodekafonie

= **dvanáctitónový systém**, který místo stupnic dur a moll využívá i půltóny, tedy všech 12 tónů v rozpětí jedné oktávy. Používá dvanáctitónové řady, které různě převrací a obměňuje. Tento systém začal používat **Arnold Schönberg**, zakladatel tzv. **druhé vídeňské školy** (Schönberg, Berg, Webern).

Expresionismus

(expres = výraz) je umělecký směr, který vyjadřuje chmurné pocity pramenící z evropské politické krize a beznaděje po 1. světové válce ve 20. letech 20. století. Tímto obdobím prošli velcí autoři začátku 20. stol. (Stravinskij, Hindemith, atd.)

Neoklasicismus

(neo- = novo-) je směr, který se vrací k některým principům hudby dřívějších epoch, např. k hudbě klasicismu nebo baroka. Neoklasicismem prošel Stravinskij, Hindemith, Martinů a další autoři.

/528/ - Další skladatelé 20. stol.

Igor Stravinskij (1872 – 1971) určil směr vývoje hudby 1. poloviny 20. století, čerpal z lidové melodiky, kterou zpracoval odlišně od romantického pojetí. Osvobodil hudbu od rovnoměrného metra (taktu), periodicity, používal nepravidelné akcenty, často střídal takty, používaly polyrytmiku (více rytmů současně) a polyharmonii (více harmonických – tóninových pásem nad sebou). Tím vytvořil zcela nový hudební jazyk. Napsal balety: **Pták Ohnivák, Petruška, Svěcení jara**, slavnou **Žalmovou symfonii**, operu **Oidupus Rex** a mnoho dalších skladeb.

Eric Satie /ERIK SATÝ/ spolu s básníkem Jeanem Cocteau vytyčili směr, kterým se ubírala francouzská hudba po 2. sv. válce.

Francie: Arthur Honegger /ONEGER/ -symf. Liturgická, orat.

Král David

Darius Milhaud /MILÓ/ - Vůl na střeše, Katalog květin

Francis Poulenc /PULENK/ - koncerty pro 2 klavíry, pro varhany, sonáty – flétna, hoboj

Německo: Paul Hindemith – opery Malir Mathis, Harmonie světa

Španělsko: Manuel de Falla /FALJA/ - Noci ve španělských

zahradách, Čarodějná láska

Issac Albeniz – skladby pro klavír, kytaru

Anglie: Edward Elgar – balety, oratoria, instrum. skladby

Benjamin Britten - opera Peter Grimes, Průvodce mladého člověka orchestrem

Rusko: Sergiej Prokofjev – pro klavír Prehové vidiny, Sarkasmy, balet Romeo a Julie

Dmitrij Šostakovič – smyčcové kvartety, 24 preludií a fug pro klavír, op. Jekaterina Izmailovová

Maďarsko: Béla Bartók – Hudba pro smyčce a bicí, konc., sonáty

USA: Charles Ives /AIVS/, Aron Copland,

George Gershwin -Rhapsody in Blue, opera Porgy a Bess

Leonard Bernstein /BERNSTEIN/ -muzikál West Side

/529/ - Leoš Janáček (1854 – 1928)

stejně jako A. Dvořák je skladatelem světového významu, vytvořil nový hudební jazyk – **hudební realismus**, který je založen na Janáčkově nápěvkové metodě (použití melodií odposlouchaných ze spádu lidové hovorové řeči), v roce 1919 zakládá v Brně konzervatoř (dnes Janáčkova k.), napsal:

opery Šárka, Počátek románu, Její pastorkyňa, Osud, Výlety pana Broučka, Kát'a Kabanová, Příhody lišky Bystroušky, Věc Makropulos (podle Karla Čapka), Z mrtvého domu

pro orchestr Lašské tance, Sinfonietta

pro klavír cykly Po zarostlém chodníčku, V mlhách

kantátu Zápisník zmizelého, Glagolskou mši, sbory

komorní hudbu: 2 smyčcové kvartety (Mládí, Kreutzerova sonáta) Dechový sextet Mládí, Sonátu pro housle, Capriccio pro levou r.

Bohuslav Martinů (1890 – 1959)

prožil většinu svého tvůrčího životního období ve Francii a v USA, kde získal světové uznání a objednávky na skladby od předních světových sólistů a dirigentů té doby, po A. Dvořákovi se stal nejvýznamnějším českým symfonikem ve světě, svá vrcholná díla tvořil ve slohu neoklasicismu (viz 527), napsal:

symfonické skladby Halftime, Dvojkonzert, 6 symfonií, Fresky

Pierra dela Francesca, Paraboly, Rytiny

opery Hry o Marii, Veselohra na mostě, Julietta, Mirandolina,

Ariadna, Řecké pašije (celkem 15), balety Istar, Špalíček

pro klavír Loutky, Jaro v zahradě, Etudy a polky,

komorní hudbu: sonáty pro housle, flétnu, trubku, smyč. kvartety

27 koncertů pro různé nástroje a řadu dalších skladeb

Významní skladatelé 1. poloviny 20. stol.:

J.B. Foerster, Josef Suk, Vítězslav Novák, Oskar Nedbal, Jaroslav Křička, P. Bořkovec, Alois Hába, Iša Krejčí, E.Schulhoff

Významní skladatelé období od 2. sv. války po současnost:

M.Kabeláč, Jan Hanuš, Petr Eben, Luboš Fišer, Svatopluk Havelka, Viktor Kalabis, Otmar Mácha, Sylvie Bodorová

/530/ - Soudobé hudební proudy

dodekafonie a seriální technika využívá všech 12-ti tónů, které vyplňují rozsah jedné oktávy, vytváří tónové řady, se kterými pracuje (obměňuje je), naprostý odklon od durových a mollových akordů a melodiky v tradičních tóninách

atonalita je opakem tonality, opouští vazbu melodie a harmonie na tonální centrum – tóniku, atonalita bývá spojena s dodekafonií, avšak v čisté podobě se v praxi téměř neobjevuje, spíše hovoříme o částečném odklonu od tonality

aleatorika pracuje s prvkem náhody, skladbu dotváří interpret, skladatel napíše pouze motiv, který se má po určitou dobu opakovat

punktualismus je izolace tónu ve své dynamice, výšce a barvě, jednotlivý tón převzal úlohu motivu nebo tématu, jde o jakousi koláž

témbrová hudba spočívá ve zvýrazňování barevné složky hudby, navazuje na impresionismus, zvuková barva převažuje nad melodikou a harmonií (nová technika hry na nástroje, šepoty, výkřiky,..)

elektronická hudba je složena ze zvuků vyrobených na přístrojích a nahraná na nosič, postupem doby jsou vynalézány stále dokonalejší přístroje pro tento účel – syntezátory, sequencery, apod. Pozor! nezaměňovat s elektrofonickými nástroji (běžné hudební nástroje, jejichž zvuk je snímán snímači nebo mikrofony a elektrofonicky zesílen)

konkrétní hudba obsahuje zvuky přírody či civilizace (hluk ulice,..)